Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
JULIANE KOKOTT
przedstawiona w dniu 19 stycznia 2017 r.[1]

Sprawa C-6/16

Eqiom SAS, poprzednio Holcim France SAS
Enka SA
przeciwko
Ministre des finances et des comptes publics

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Conseil d'État (radę stanu, Francja)]

Prawo podatkowe – Swoboda przedsiębiorczości (art. 43 WE) – Swobodny przepływ kapitału (art. 56 WE) – Dyrektywa 90/435/EWG – Dyrektywa o spółkach dominujących i zależnych – Podatek pobierany u źródła od dywidend wypłacanych za granicę – Zapobieganie obchodzeniu przepisów podatkowych – Nadużycie prawa

I – Wprowadzenie

1. Niniejsze postępowanie dotyczy w istocie rzeczy zagadnienia, w jakich okolicznościach państwo członkowskie może – w celu zapobieżenia obchodzeniu przepisów prawa podatkowego – odmówić zwolnienia z podatku pobieranego u źródła w stosunku do dywidend wypłacanych przez krajową spółkę zależną na rzecz niebędącej rezydentem dla celów podatkowych spółki dominującej, które to zwolnienie w normalnych okolicznościach powinno zostać udzielone.

2. Zagadnienie to pojawia się w kontekście francuskiego przepisu, którego celem jest przeciwdziałanie powoływaniu się w sposób stanowiący nadużycie prawa na zwolnienie z podatku pobieranego u źródła, które jest co do zasady nakazywane przez art. 5 znajdującej w niniejszej sprawie zastosowanie ratione temporis dyrektywy 90/435/EWG[2] (zwanej dalej „dyrektywą o spółkach dominujących i zależnych"). Stosując ten przepis, organy podatkowe odmówiły zwolnienia z podatku pobieranego u źródła w stosunku do dywidend wypłacanych przez spółkę z siedzibą we Francji na rzecz jej luksemburskiej spółki dominującej. Przedsiębiorstwo z siedzibą w Luksemburgu było z kolei pośrednio kontrolowane przez spółkę posiadającą siedzibę w Szwajcarii, a wymagany ze względu na tę okoliczność dowód, że struktura łańcucha udziałów kapitałowych nie jest w przeważającej mierze uzasadniona względami podatkowymi, nie został skutecznie przeprowadzony.

1 Język oryginału: niemiecki.

2 Dyrektywa Rady z dnia 23 lipca 1990 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania stosowanego w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich (Dz.U. 1990, L 225, s. 6), w międzyczasie zastąpiona dyrektywą Rady 2011/96/UE z dnia 30 listopada 2011 r. (Dz.U. 2011, L 345, s. 8).

3. Istnieje wątpliwość co do zgodności francuskiego środka – skierowanego co do zasady przeciwko określonemu rodzajowi tak zwanej „directive shopping” [3] – z dyrektywą o spółkach dominujących i zależnych oraz ze swobodami podstawowymi. Znaczne zintensyfikowanie w ostatnim czasie wysiłków podejmowanych na płaszczyźnie europejskiej [4] i międzynarodowej [5] w celu przeciwdziałania stosowaniu praktyk podatkowych mających charakter nadużycia podkreśla właśnie szczególne znaczenie tego zagadnienia. Podczas gdy już względy sprawiedliwości podatkowej wymagają, aby konsekwentnie przeciwdziałać obchodzeniu prawa, należy jednak mimo to w kontekście działań podejmowanych w tym celu przestrzegać zasady proporcjonalności.

II – Ramy prawne

A – Prawo Unii

4. Jeżeli chodzi o prawo pierwotne – ramy prawne są kształtowane przez przepisy dotyczące swobody przedsiębiorczości oraz swobody przepływu kapitału. Jako że w sporze prawnym będącym przedmiotem postępowania głównego należy ocenić zgodność z prawem opodatkowania wypłat zysku dokonanych w latach 2005 i 2006, w celu udzielenia odpowiedzi na odesłanie prejudycjalne należy odnieść się do przepisów traktatu w brzmieniu traktatu z Amsterdamu [6].

5. Na płaszczyźnie prawa wtórnego znaczenie ma dyrektywa o spółkach dominujących i zależnych. Zgodnie z jej art. 1 ust. 1 powinna ona być stosowana przez każde państwo członkowskie w odniesieniu do:

„[…]

– podziału zysków [wypłat zysku] spółek zależnych danego państwa członkowskiego do [na rzecz] spółek w innych państwach członkowskich.

[…]”.

6. W odniesieniu do takich wypłat zysku art. 5 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych stanowi:

„Zyski, które spółka zależna dzieli [wypłaca] na rzecz spółki dominującej są zwolnione z podatku dochodowego potrącanego u źródła dochodu”

7. Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych stanowi:

„Niniejsza dyrektywa nie wyklucza stosowania przepisów krajowych lub postanowień opartych na umowach mających na celu zapobieganie oszustwom i nadużyciom”.

3 W interesującej w niniejszej sprawie konstelacji podmiot z siedzibą w państwie trzecim, który nie należy do podmiotów uprzywilejowanych przez dyrektywę o spółkach dominujących i zależnych, kształtuje swoje stosunki poprzez utworzenie spółki pośredniej na terytorium Unii w taki sposób, że może skorzystać z przewidzianego w tej dyrektywie zwolnienia z podatku pobieranego u źródła.

4 Zobacz dyrektywa Rady (UE) 2016/1164 z dnia 12 lipca 2016 r. ustanawiająca przepisy mające na celu przeciwdziałanie praktykom unikania opodatkowania, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego (Dz.U. 2016, L 193, s. 1); dyrektywa Rady (UE) 2015/121 z dnia 27 stycznia 2015 r. (Dz.U. 2015, L 21, s. 1), poprzez którą przyjęto tak zwaną „klauzulę minimalną zapobiegającą nadużyciom” do aktualnej wersji dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych; zalecenie Komisji z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie agresywnego planowania podatkowego [C(2012) 8806 final].

5 Zobacz w szczególności opublikowanie w dniu 5 października 2015 r. sprawozdanie końcowe OECD do projektu OECD/G20 obniżanie i transfer zysku („BEPS”), dostępne pod adresem: http://www.oecd.org/ctp/beps-2015-final-reports.htm.

6 Dz.U. 1997, C 340, s. 1.

B – Prawo krajowe

8. Zgodnie z art. 119a ust. 2 francuskiego code général des impôts (powszechnego kodeksu podatkowego, zwanego dalej „CGI"), w brzmieniu znajdującym zastosowanie w niniejszej sprawie, zyski wypłacane przez francuskie osoby prawne na rzecz podmiotów niemających we Francji rezydencji podatkowej lub siedziby są objęte podatkiem pobieranym u źródła.

9. Zgodnie z art. 119b ust. 1 w związku z ust. 2 CGI wypłata zysku na rzecz osoby prawnej jest, po spełnieniu określonych warunków, zwolniona z podatku pobieranego u źródła. Jednym z warunków zwolnienia jest między innymi wykazanie przez osobę prawną wobec dłużnika lub osoby zapewniającej wypłatę zysku, że jest ona faktycznym beneficjentem dywidendy. Poza tym jej rzeczywiste centrum zarządzania musi znajdować się w państwie członkowskim Unii Europejskiej, musi ona posiadać formę prawną wskazaną w załączniku do dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych, a ponadto posiadać udział wynoszący co najmniej 20% w kapitale osoby prawnej wypłacającej dywidendę.

10. Jednakże zgodnie z art. 119b ust. 3 CGI zwolnienie nie znajduje zastosowania, gdy dywidendy są wypłacane na rzecz osoby prawnej kontrolowanej bezpośrednio lub pośrednio przez jeden lub więcej podmiotów z siedzibą w państwach niebędących członkami Unii, chyba że taka osoba prawna udowodni, że głównym lub jednym z głównych celów łańcucha udziałów nie było korzystanie z tego zwolnienia.

III – Postępowanie główne i postępowanie przed Trybunałem

11. U podstaw niniejszego postępowania leży spór prawny pomiędzy z jednej strony przedsiębiorstwami Eqiom SAS i Enka SA (zwanymi dalej także „skarżącymi w postępowaniu głównym") a z drugiej strony francuskimi organami podatkowymi.

12. Poprzednik prawny spółki Eqiom, mającej siedzibę we Francji, wypłacił w latach 2005 i 2006 dywidendy na rzecz jej spółki dominującej Enka z siedzibą w Luksemburgu, będącej jej jedynym akcjonariuszem. W owym okresie akcje w spółce Enka posiadała niemal wyłącznie spółka z siedzibą na Cyprze, która ze swej strony była kontrolowana przez spółkę z siedzibą w Szwajcarii.

13. Właściwy organ nie udzielił w odniesieniu do wypłaconej dywidendy zwolnienia z podatku pobieranego u źródła na podstawie art. 119b ust. 1 w związku z ust. 2 CGI. Przeciwnie, organ stał na stanowisku, że wypłaty są objęte zakresem stosowania wyjątku zawartego w ust. 3 tego przepisu, gdyż beneficjent nie potrafił wykazać, że głównym lub jednym z głównych celów łańcucha udziałów nie było korzystanie z tego zwolnienia. Zainteresowane spółki wniosły środki prawne od tej decyzji.

14. Conseil d'État (rada stanu), przed którą zawisł następnie spór prawny, uważa, że decydujące znacznie dla rozstrzygnięcia sprawy ma prawo Unii, i w związku z tym zwróciła się w dniu 30 grudnia 2015 r. na podstawie art. 267 TFUE z następującymi pytaniami do Trybunału:

„1) Czy w przypadku gdy w uregulowaniu krajowym państwa członkowskiego korzysta się w prawie wewnątrzkrajowym z uprawnienia wskazanego w art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych, możliwe jest przeprowadzenie kontroli aktów prawnych i porozumień, za pomocą których to uprawnienie jest wykonywane, w ramach której punktem odniesienia jest prawo pierwotne Unii Europejskiej?

2) Czy przepisy art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych, które przyznają państwom członkowskim szeroki margines uznania przy określaniu przepisów »mających na celu zapobieganie oszustwom i nadużyciom«, należy interpretować w ten sposób, że uniemożliwiają one przyjęcie przez państwo członkowskie uregulowania wykluczającego zwolnienie z podatku

dywidend wypłacanych osobie prawnej kontrolowanej bezpośrednio lub pośrednio przez jednego lub więcej rezydentów państw niebędących członkami Unii, chyba że ta osoba prawna udowodni, że głównym lub jednym z głównych celów łańcucha udziałów nie było korzystanie z tego zwolnienia?

3) a) W przypadku gdyby zgodność z prawem Unii wspomnianego powyżej uregulowania dotyczącego przeciwdziałania nadużyciom należało również ocenić w świetle postanowień traktatu, czy należy zbadać tę zgodność z prawem Unii, uwzględniając cel rozpatrywanych przepisów, w świetle postanowień art. 43 WE, obecnie art. 49 TFUE, chociaż spółka otrzymująca wypłatę dywidend w wyniku łańcucha udziałów, którego jednym z głównych celów jest skorzystanie ze zwolnienia z podatku, jest kontrolowana bezpośrednio lub pośrednio przez jednego lub kilku rezydentów państw trzecich, którzy to nie mogą powołać się na swobodę przedsiębiorczości?

   b) W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na powyższe pytanie: czy zgodność tę należy zbadać w świetle art. 56 WE, obecnie art. 63 TFUE?

4) Czy wyżej wymienione przepisy należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym wykluczającym zwolnienie z opodatkowania podatkiem pobieranym u źródła dywidend wypłacanych przez spółkę państwa członkowskiego spółce z siedzibą w innym państwie członkowskim, jeśli dywidendy te są przysporzeniem na rzecz osoby prawnej kontrolowanej bezpośrednio lub pośrednio przez jednego lub kilku rezydentów państw niebędących członkami Unii Europejskiej, chyba że zainteresowana osoba prawna wykaże, iż korzystanie ze zwolnienia nie jest głównym lub jednym z głównych celów tego łańcucha udziałów?”.

15. W postępowaniu przed Trybunałem uwagi na piśmie przedstawili: skarżące w postępowaniu głównym, Republika Francuska, Królestwo Danii, Republika Włoska, Królestwo Hiszpanii oraz Komisja Europejska. W rozprawie w dniu 30 listopada 2016 r. wzięły udział wskazane strony, z wyjątkiem Republiki Włoskiej i Królestwa Hiszpanii, oraz Republika Federalna Niemiec.

IV – Ocena prawna

16. Sąd odsyłający zmierza poprzez swoje pytania zasadniczo do ustalenia, czy dyrektywa o spółkach dominujących i zależnych oraz swobody podstawowe stoją na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, takiemu jak to z art. 119b ust. 3 CGI, zgodnie z którym dywidendy wypłacane przez spółkę z jednego państwa członkowskiego na rzecz spółki z siedzibą w innym państwie członkowskim nie są zwolnione z podatku pobieranego u źródła, gdy otrzymująca je spółka jest kontrolowana bezpośrednio lub pośrednio przez udziałowców z państw trzecich, chyba że otrzymująca spółka wykaże, iż skorzystanie ze zwolnienia z podatku nie jest głównym lub jednym z głównych celów tego łańcucha udziałów.

17. W ramach mojej oceny ustosunkuję się najpierw do drugiego pytania prejudycjalnego dotyczącego dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych (w tym względzie część A poniżej). Następnie zajmę się pierwszym, trzecim i czwartym z pytań prejudycjalnych, których przedmiotem jest zgodność tego środka z prawem pierwotny, a konkretnie ze swobodami podstawowymi (w tym względzie część B poniżej).

A – W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

18. Drugie pytanie sądu odsyłającego ma na celu wyjaśnienie, czy sporne uregulowanie jest zgodne z dyrektywą o spółkach dominujących i zależnych.

19. Między stronami postępowania nie ma sporu co do tego, że wypłaty dywidend, o których mowa, są co do zasady objęte zakresem stosowania dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych. W konsekwencji Francja, jako państwo siedziby spółki wypłacającej, powinna zwolnić dywidendę z podatku pobieranego u źródła na podstawie art. 5 tej dyrektywy. Jednakże w ocenie Francji dodatkowe wymogi, od których spełnienia uzależnia zwolnienie z podatku, znajdują swoją podstawę w art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych. Zgodne z tym przepisem dyrektywa nie wyklucza stosowania przepisów krajowych w celu zapobiegania oszustwom i nadużyciom.

20. W związku z tym należy zbadać, czy takie uregulowanie państwa członkowskiego, jak to zawarte w art. 119b ust. 3 CGI, może znaleźć swoją podstawę w art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych.

21. W ocenie Komisji art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych nie znajduje zastosowania. Z uwagi na to, że – zdaniem Komisji – przyjęcie spornego uregulowania nie jest środkiem przyjętym w celu transpozycji dyrektywy, prawo pierwotne stanowi jedyne kryterium oceny zgodności tego uregulowania z prawem Unii.

22. Argument ten nie może zostać uwzględniony. Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych ustanawia ramy ograniczające działania państw członkowskich, gdy odmawiają one przyznania korzyści wynikających z dyrektywy z uwagi na zapobieganie oszustwom podatkowym i nadużyciom. Z brzmienia przepisu wynika bowiem już w drodze wnioskowania z przeciwieństwa, że dyrektywa stoi na przeszkodzie takim przepisom, które *nie* służą zapobieganiu oszustwom podatkowym oraz nadużyciom i wykraczają poza to, co jest do tego celu konieczne [7].

23. Inna wykładnia mogłaby ponadto ograniczać skuteczność (effet utile) dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych, gdyż – wbrew dorozumianemu założeniu Komisji – badanie spornego francuskiego uregulowania z jednej strony w świetle dyrektywy, a z drugiej strony w świetle swobód podstawowych nie musi być koniecznie oceniane jako równoważne. Gdyby Francja poprzez zastosowanie art. 119b ust. 3 CGI przekroczyła ramy wyznaczone przez art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych, należałoby udzielić zwolnienia z podatku pobieranego u źródła bez jakichkolwiek zastrzeżeń. Natomiast skuteczne powoływanie się na swobody podstawowe zapewnia co do zasady jedynie równe traktowanie w odniesieniu do porównywalnych krajowych stanów faktycznych.

24. W art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych wyrażona jest ogólna zasada prawa Unii, zgodnie z którą nadużycie prawa jest zakazane [8]. Nikt nie może powoływać się na prawo Unii w sposób stanowiący jego nadużycie [9]. Co prawda brzmienie tego przepisu nie nadaje dokładniejszej treści leżącemu u jego podstaw sposobowi rozumienia pojęcia nadużycia [10], jednakże w przepisie tym nie można w żadnym razie dostrzegać jedynie prostego odesłania do porządków prawnych państw członkowskich. W przeciwnym wypadku istniałoby ryzyko, że zakres stosowania dyrektywy podlegałby dowolnym ograniczeniom w zależności od praktyki występującej w poszczególnych państwach członkowskich.

7 Z wyjątkiem niemieckiej i niderlandzkiej wersji językowych art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych odnosi się wprost do przepisów *koniecznych* do zapobiegania oszustwom podatkowym i nadużyciom – którym to dyrektywa nie stoi na przeszkodzie.

8 Zobacz wyrok z dnia 5 lipca 2007 r., Kofoed, C-321/05, EU:C:2007:408, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo.

9 Zobacz wyroki: z dnia 12 maja 1998 r., Kefalas i in., C-367/96, EU:C:1998:222, pkt 20; z dnia 23 marca 2000 r., Diamantis, C-373/97, EU:C:2000:150, pkt 33; z dnia 21 lutego 2006 r., Halifax i in., C-255/02, EU:C:2006:121, pkt 68; z dnia 13 marca 2014 r., SICES i in., C-155/13, EU:C:2014:145, pkt 29; z dnia 28 lipca 2016 r., Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, pkt 37.

10 Zobacz natomiast na przykład art. 15 dyrektywy Rady 2009/133/WE z dnia 19 października 2009 r. (dyrektywa w sprawie łączenia spółek, Dz.U. 2009, L 310, s. 34).

25. Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych, jako przepis ustanawiający wyjątek, powinien być jednak interpretowany ściśle [11]. W odniesieniu do środków mających na celu zapobieganie nadużyciom wymóg ten wynika w szczególności także z zasady pewności prawa. Jeżeli bowiem określony podmiot spełni formalnie wszystkie przesłanki skorzystania z prawa, można jedynie w szczególnych wypadkach odmówić mu tego prawa w oparciu o zarzut nadużycia prawa.

26. Tak jak rozstrzygnął to już Trybunał w odniesieniu do dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych, struktury kapitałowe, które służą wyłącznie korzystaniu z ulg podatkowych przewidzianych w dyrektywie, stanowią formę nadużycia [12]. W tym zakresie także w odniesieniu do tej dyrektywy obowiązuje, że dla wybranej struktury musi występować gospodarcze uzasadnienie. Natomiast nie podlega ochronie samo dążenie do uzyskania korzyści o charakterze wyłącznie podatkowym, niepozostające w żadnym związku z realiami gospodarczymi [13]. O ile zatem na podstawie art. 119b ust. 3 CGI nie udziela się zwolnienia z podatku pobieranego u źródła, w wypadku gdy spółka będąca beneficjentem jest częścią łańcucha udziałów kapitałowych stworzonego głównie wyłącznie ze względów podatkowych, o tyle art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych nie stoi temu na przeszkodzie [14].

27. Jednakże zgodnie z art. 119b ust. 3 CGI już sama okoliczność, że spółka otrzymująca dywidendę jest kontrolowana bezpośrednio lub pośrednio przez osoby niemające siedziby na terytorium Unii, uzasadnia domniemanie, iż ze zwolnienia z podatku pobieranego u źródła skorzystano w wyniku nadużycia. Beneficjenta obciąża w takim wypadku obowiązek wykazania, że łańcuch udziałów kapitałowych nie służy głównie celom podatkowym.

28. Takie podejście wykracza poza to, co konieczne dla zapobiegania obejścia prawa podatkowego i wykracza poza granice tego, co dopuszczalne w ramach wyznaczonych przez art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych.

29. Stosując sporne uregulowanie obciąża się systematycznie podatnika obowiązkiem wykazywania istnienia innych celów niż cele podatkowe, zaś organy administracji nie są nawet zobowiązane do przedstawienia wystarczających poszlak wskazujących na obchodzenie przepisów podatkowych [15]. Samo odniesienie się do bezpośredniej lub pośredniej kontroli sprawowanej przez udziałowców z państw trzecich nie może być traktowane jako taka poszlaka, gdyż w żadnym wypadku nie można ogólnie stwierdzić, że opodatkowanie wypłat zysków na rzecz spółek z siedzibą poza Unią jest w państwie członkowskim siedziby spółki dominującej lub też spółki dominującej spółkę dominującą korzystniejsze niż we Francji.

11 Zobacz wyroki: z dnia 17 października 1996 r., Denkavit i in., C-283/94, C-291/94 i C-292/94, EU:C:1996:387, pkt 27; z dnia 17 lipca 1997 r., Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, pkt 38, 39; z dnia 5 lipca 2007 r., Kofoed, C-321/05, EU:C:2007:408, pkt 37; z dnia 11 grudnia 2008 r., A.T., C-285/07, EU:C:2008:705, pkt 31; z dnia 20 maja 2010 r., Zwijnenburg, C-352/08, EU:C:2010:282, pkt 46; z dnia 10 listopada 2011 r., FOGGIA-Sociedade Gestora de Participações Sociais, C-126/10, EU:C:2011:718, pkt 44.

12 Zobacz wyrok z dnia 17 października 1996 r., Denkavit i in., C-283/94, C-291/94 i C-292/94, EU:C:1996:387, pkt 31.

13 Zobacz, odnośnie do dyrektywy w sprawie łączenia spółek, wyroki: z dnia 17 lipca 1997 r., Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, pkt 47; z dnia 10 listopada 2011 r., FOGGIA-Sociedade Gestora de Participações Sociais, C-126/10, EU:C:2011:718, pkt 34.

14 W odniesieniu do struktury kapitałowej, o której mowa, pozwolę sobie jednak stwierdzić, że w postępowaniu przed Trybunałem nie wyjaśniono, na czym polegała korzyść podatkowa. Bowiem w zakresie, w jakim można to stwierdzić, także w wypadku wypłaty dywidendy na rzecz wspólnika z rezydencją podatkową w Szwajcarii Francja nie pobierałaby podatku u źródła. Zobacz art. 11 ust. 2 lit. b) umowy między Francją a Szwajcarią o unikaniu podwójnego opodatkowania oraz art. 15 ust. 1 umowy pomiędzy Szwajcarią a Unią Europejska w sprawie opodatkowania dochodów z oszczędności w formie wypłacanych odsetek z dnia 26 października 2004 r. (Dz.U. 2004, L 385, s. 30).

15 Zobacz wyrok z dnia 5 lipca 2012 r., SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, pkt 55.

30. Odmowa zwolnienia z podatku pobieranego u źródła oparta jest w tym zakresie na ogólnym założeniu, że nastąpi obejście prawa podatkowego. Przyjęcie takiego założenia jest jednakże niedopuszczalne [16]. Zawsze konieczne jest zbadanie obiektywnych i możliwych do zweryfikowania okoliczności danego wypadku [17]. Jeżeli okoliczności te uzasadniają wystarczające wstępne podejrzenie, że dla wybranej struktury kapitałowej nie można wykluczyć występowania w głównej mierze motywacji podatkowej, zarzut nadużycia może zostać mimo to podważony, jeżeli podatnik przedstawi inne niż podatkowe powody dla wyboru danej struktury [18]; zakaz nadużywania nie znajduje bowiem zastosowania, gdy dana konstrukcja może mieć inne uzasadnienie niż tylko uzyskanie korzyści podatkowej [19].

31. Na pytanie sądu odsyłającego należy zatem odpowiedzieć, że art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych stoi na przeszkodzie takiemu uregulowaniu państwa członkowskiego jak art. 119b ust. 3 GCI, w zakresie, w jakim dla celów udzielenia zwolnienia z podatku pobieranego u źródła zgodnie z art. 5 tej dyrektywy obciąża ono spółkę niebędącą rezydentem dla celów podatkowych, kontrolowaną bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty mające siedziby w państwach trzecich, obowiązkiem przeprowadzenia dowodu na okoliczność, że wybór konstrukcji łańcucha udziałów kapitałowych nie był podyktowany względami podatkowymi, a administracja nie jest zobowiązana do przedstawienia wystarczających poszlak wskazujących na występowanie obejścia prawa podatkowego.

B – W przedmiocie pierwszego, trzeciego i czwartego z pytań prejudycjalnych

32. Pierwsze, trzecie i czwarte z pytań prejudycjalnych dotyczą głównie zgodności spornego uregulowania zawartego w art. 119b ust. 3 GCI ze swobodami podstawowymi. Mimo moich poprzednich uwag ustosunkowanie się do tych pytań nie jest zbyteczne, ponieważ ze swobód podstawowych mogą wynikać dalsze wymogi. W tym zakresie należy jednak najpierw ustosunkować się do wątpliwości sądu odsyłającego dotyczących kwestii istnienia możliwości przeprowadzenia kontroli w świetle prawa pierwotnego (w tym względzie pkt 1 poniżej). W dalszej kolejności należy ustalić swobodę podstawową znajdującą zastosowanie (w tym względzie pkt 2 poniżej) oraz rozważyć, czy występuje organicznie tej swobody podstawowej (w tym względzie pkt 3 poniżej).

1. Kontrola w świetle prawa pierwotnego Unii

33. Na początku pojawia się zagadnienie, czy francuskie uregulowanie może być w ogóle oceniane w świetle prawa pierwotnego.

16 Zobacz wyroki: z dnia 4 marca 2004 r., Komisja/Francja, C-334/02, EU:C:2004:129, pkt 27; z dnia 9 listopada 2006 r., Komisja/Belgia, C-433/04, EU:C:2006:702, pkt 35; z dnia 28 października 2010 r., Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, pkt 34; a także z dnia 5 lipca 2012 r., SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo.

17 Zobacz wyroki: z dnia 17 lipca 1997 r., Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, pkt 41, 44; z dnia 9 marca 1999 r., Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, pkt 25; z dnia 21 listopada 2002 r., X i Y, C-436/00, EU:C:2002:704, pkt 42; z dnia 20 maja 2010 r., Zwijnenburg, C-352/08, EU:C:2010:282, pkt 44; z dnia 10 listopada 2011 r., FOGGIA-Sociedade Gestora de Participações Sociais, C-126/10, EU:C:2011:718, pkt 37.

18 Zobacz wyroki: z dnia 13 marca 2007 r., Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, C-524/04, EU:C:2007:161, pkt 82; z dnia 5 lipca 2012 r., SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, pkt 50; z dnia 3 października 2013 r., Itelcar, C-282/12, EU:C:2013:629, pkt 37.

19 Zobacz wyroki: z dnia 21 lutego 2006 r., Halifax i in., C-255/02, EU:C:2006:121, pkt 75; z dnia 22 grudnia 2010 r., Weald Leasing, C-103/09, EU:C:2010:804, pkt 30; z dnia 12 września 2013 r., Slancheva sila, C-434/12, EU:C:2013:546, pkt 42; z dnia 13 marca 2014 r., SICES i in., C-155/13, EU:C:2014:145, pkt 33; z dnia 9 lipca 2015 r., Cimmino i in., C-607/13, EU:C:2015:448, pkt 65; z dnia 14 kwietnia 2016 r., Cervati i Malvi, C-131/14, EU:C:2016:255, pkt 34; z dnia 28 lipca 2016 r., Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, pkt 40.

34. Na pytanie to należałoby w każdym razie udzielić odpowiedzi przeczącej, jeżeli uregulowanie dotyczyłoby obszaru, który na poziomie Unii byłby w pełni zharmonizowany. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uregulowanie powinno bowiem być w takim wypadku oceniane wyłącznie w świetle środków harmonizujących, a nie w świetle przepisów prawa pierwotnego [20].

35. Jednakże, zgodnie z jego przedmiotem, art. 119b ust. 3 CGI nie jest objęty obszarem, który byłby w pełni zharmonizowany. W szczególności zaś art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych nie może zostać uznany za środek harmonizujący, gdyż przepis ten ani nie zobowiązuje do stosowania środków przeciwdziałających nadużyciu, ani też nie definiuje wymogów w wyczerpujący sposób.

36. Zgodnie z art. 1 ust. 2 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych pozostawia się raczej uznaniu państw członkowskich, czy i – w obrębie omówionych powyżej ram – w jaki sposób podejmą działania przeciwko nadużyciom w związku z korzystaniem z przywilejów wynikających z dyrektywy. Jednakże – tak jak zostało to już stwierdzone przez Trybunał – państwa członkowskie mogą skorzystać z możliwości stworzonych przez dyrektywę wyłącznie z poszanowaniem podstawowych przepisów traktatu, a w szczególności są związane swobodami podstawowymi [21].

37. Tak więc sporne uregulowanie z art. 119b ust. 3 CGI podlega także kontroli w świetle prawa pierwotnego Unii.

2. Znajdująca zastosowanie swoboda podstawowa

38. W następnej kolejności należy ustalić znajdującą zastosowanie swobodę podstawową, w świetle której badany będzie francuski środek. W tym kontekście sąd odsyłający pyta o możliwość stosowania swobody przedsiębiorczości (art. 43 WE, obecnie art. 49 TFUE), względnie o możliwość stosowania swobody przepływu kapitału (art. 56 WE, obecnie art. 63 TFUE).

39. Spór prawny w postępowaniu głównym dotyczy podatkowego traktowania dywidend. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału podatkowe traktowanie dywidend może być objęte zakresem zarówno art. 43 WE, jak i art. 56 WE. Decydujące znaczenie ma przedmiot danego uregulowania krajowego. Jeżeli znajduje ono zastosowanie jedynie w odniesieniu do udziałów kapitałowych zapewniających rozstrzygający wpływ na decyzje spółki i na jej działalność, zastosowanie znajdują przepisy dotyczące swobody przedsiębiorczości. Natomiast przepisy krajowe, które znajdują zastosowanie do udziałów objętych jedynie w celu dokonania lokaty kapitału bez zamiaru uczestniczenia w zarządzaniu przedsiębiorstwem lub sprawowania nad nim kontroli, należy analizować wyłącznie w świetle swobody przepływu kapitału [22].

40. Zdaniem Komisji niniejsza sprawa dotyczy swobody przedsiębiorczości, gdyż art. 119b ust. 3 CGI nawiązuje do wypłat dywidend na rzecz podmiotów, które ze swej strony są bezpośrednio lub pośrednio *kontrolowane* przez jeden lub kilka podmiotów niemających siedziby na terytorium Unii.

20 Zobacz wyroki: z dnia 12 października 1993 r., Vanacker i Lesage, C-37/92, EU:C:1993:836, pkt 9; z dnia 23 maja 1996 r., Hedley Lomas, C-5/94, EU:C:1996:205, pkt 18; z dnia 11 grudnia 2003 r., Deutscher Apothekerverband, C-322/01, EU:C:2003:664, pkt 64; z dnia 30 kwietnia 2014 r., UPC DTH, C-475/12, EU:C:2014:285, pkt 63.

21 Zobacz wyroki: z dnia 18 września 2003 r., Bosal, C-168/01, EU:C:2003:479, pkt 26; z dnia 23 lutego 2006 r., Keller Holding, C-471/04, EU:C:2006:143, pkt 45; z dnia 12 grudnia 2006 r., Test Claimants in the FII Group Litigation, C-446/04, EU:C:2006:774, pkt 46; z dnia 1 października 2009 r., Gaz de France – Berliner Investissement, C-247/08, EU:C:2009:600, pkt 53; z dnia 2 września 2015 r., Groupe Steria, C-386/14, EU:C:2015:524, pkt 39.

22 Zobacz wyroki: z dnia 12 grudnia 2006 r., Test Claimants in the FII Group Litigation, C-446/04, EU:C:2006:774, pkt 36, 37; z dnia 10 lutego 2011 r., Haribo Lakritzen Hans Riegel i Österreichische Salinen, C-436/08 i C-437/08, EU:C:2011:61, pkt 33–35; z dnia 15 września 2011 r., Accor, C-310/09, EU:C:2011:581, pkt 30–32; z dnia 11 września 2014 r., Kronos International, C-47/12, EU:C:2014:2200, pkt 29–32.

41. Jednakże stosunki istniejące pomiędzy podmiotem otrzymującym dywidendy a spółkami położonymi na wyższych ogniwach łańcucha udziałów kapitałowych nie mogą mieć decydującego znaczenia. Spór prawny w postępowaniu głównym dotyczy bowiem opodatkowania wypłat dywidend dokonywanych przez spółkę francuską na rzecz jej udziałowca z siedzibą w Luksemburgu.

42. Stosowanie art. 119b ust. 3 CGI w odniesieniu do takich wypłat dywidend zakłada, że podmiot otrzymujący posiada w spółce wypłacającej udział kapitałowy wynoszący co najmniej 20%. Taki udział kapitałowy nie pozwala jednakże koniecznie na sformułowanie wniosku, że właściciel udziału ma rozstrzygający wpływ na decyzje spółki [23]. Tak więc w celu ustalenia, jaka swoboda znajduje zastosowanie, należy odnieść się do konkretnych okoliczności danego wypadku [24].

43. Zgodnie z informacjami sądu odsyłającego w badanym okresie wszystkie udziały spółki francuskiej wypłacającej dywidendy znajdowały się w posiadaniu spółki luksemburskiej otrzymującej świadczenie. W związku z tym, że taki udział kapitałowy zapewnia jego posiadaczowi bez wątpienia rozstrzygający wpływ na decyzje spółki, zastosowanie znajdują przepisy regulujące swobodę przedsiębiorczości.

3. Ograniczenie swobody przedsiębiorczości

44. W związku z tym należy zbadać, czy występuje ograniczenie swobody przedsiębiorczości. Takie ograniczenie mogłoby występować, gdyż stosowanie art. 119b ust. 3 CGI powoduję odmowę zwolnienia z podatku pobieranego u źródła wobec luksemburskiej spółki otrzymującej dywidendę.

45. Zgodnie z art. 43 WE w związku z art. 48 WE swoboda przedsiębiorczości zapewnia spółkom utworzonym zgodnie z ustawodawstwem jednego z państw członkowskim, które posiadają siedzibę statutową, zarząd lub główny zakład na terytorium Unii, między innymi prawo do wykonywania działalności w innym państwie członkowskim za pośrednictwem spółki zależnej [25]. Przy czym swoboda przedsiębiorczości gwarantuje w szczególności traktowanie krajowe w państwie przyjmującym poprzez zakaz wszelkiej dyskryminacji ze względu na miejsce siedziby spółki [26].

46. Tak jak potwierdził to rząd francuski na rozprawie, jedynie wypłaty zysków na rzecz spółek niebędących rezydentami dla celów podatkowych są objęte szczególnym zastrzeżeniem dowodowym przewidzianym w art. 119b ust. 3 CGI. Wypłaty dywidend na rzecz spółek krajowych nie są objęte tym wymogiem. Powyższa okoliczność zmniejsza atrakcyjność wykonywania swobody przedsiębiorczości dla spółek z innych państw członkowskich, które w konsekwencji mogłyby zrezygnować z nabywania, tworzenia lub utrzymywania spółki zależnej we Francji [27].

47. W tym kontekście nie ma znaczenia, że spółka powołująca się na swobodę przedsiębiorczości jest pośrednio kontrolowana przez podmioty mające siedziby w państwach trzecich. Jak bowiem wyjaśnił Trybunał, z żadnego przepisu prawa Unii nie wynika, że pochodzenie udziałowców spółki ma znaczenie dla jej prawa do powoływania się na swobodę przedsiębiorczości [28].

23 Zobacz w odniesieniu do posiadania jednej trzeciej udziałów kapitałowych wyrok z dnia 13 kwietnia 2000 r., Baars, C-251/98, EU:C:2000:205, pkt 20. W odniesieniu do udziałów kapitałowych w wysokości 10% wyroki: z dnia 3 października 2013 r., Itelcar, C-282/12, EU:C:2013:629, pkt 22; z dnia 11 września 2014 r., Kronos International, C-47/12, EU:C:2014:2200, pkt 31.

24 Zobacz wyroki: z dnia 13 kwietnia 2000 r., Baars, C-251/98, EU:C:2000:205, pkt 21; z dnia 12 grudnia 2006 r., Test Claimants in the FII Group Litigation, C-446/04, EU:C:2006:774, pkt 37, 38; z dnia 13 listopada 2012 r., Test Claimants in the FII Group Litigation, C-35/11, EU:C:2012:707, pkt 93, 94; z dnia 11 września 2014 r., Kronos International, C-47/12, EU:C:2014:2200, pkt 37.

25 Zobacz wyroki: z dnia 21 września 1999 r., Saint-Gobain ZN, C-307/97, EU:C:1999:438, pkt 35; z dnia 13 grudnia 2005 r., Marks & Spencer, C-446/03, EU:C:2005:763, pkt 30; z dnia 17 lipca 2014 r., Nordea Bank, C-48/13, EU:C:2014:2087, pkt 17; z dnia 17 grudnia 2015 r., Timac Agro Deutschland, C-388/14, EU:C:2015:829, pkt 40.

26 Zobacz wyroki: z dnia 28 stycznia 1986 r., Komisja/Francja, 270/83, EU:C:1986:37, pkt 14; z dnia 21 września 1999 r., Saint-Gobain ZN, C-307/97, EU:C:1999:438, pkt 35; z dnia 14 grudnia 2006 r., Denkavit Internationaal i Denkavit France, C-170/05, EU:C:2006:783, pkt 22; z dnia 12 czerwca 2014 r., SCA Group Holding i in., od C-39/13 do C-41/13, EU:C:2014:1758, pkt 45.

27 Zobacz wyroki: z dnia 12 grudnia 2002 r., Lankhorst-Hohorst, C-324/00, EU:C:2002:749, pkt 32; z dnia 23 lutego 2006 r., Keller Holding, C-471/04, EU:C:2006:143, pkt 35; z dnia 14 grudnia 2006 r., Denkavit Internationaal i Denkavit France, C-170/05, EU:C:2006:783, pkt 30.

28 Zobacz wyrok z dnia 1 kwietnia 2014 r., Felixstowe Dock and Railway Company i in., C-80/12, EU:C:2014:200, pkt 40.

48. W konsekwencji więc przedstawione nierówne podatkowe traktowanie dywidend w spółkach dominujących ze względu na miejsce ich siedziby stanowi ograniczenie swobody przedsiębiorczości, co zgodnie z art. 43 i 48 WE jest co do zasady zakazane [29].

49. Zgodnie z orzecznictwem takie ograniczenie jest wyłącznie dopuszczalne, gdy dotyczy ono sytuacji, które nie są obiektywnie porównywalne [w tym względzie lit. a) poniżej], albo gdy jest uzasadnione nadrzędnym względem interesu ogólnego [w tym względzie lit. b) poniżej] [30].

a) W przedmiocie obiektywnej porównywalności

50. Trybunał ocenia obiektywną porównywalność sytuacji zwykle w odniesieniu do celu danego uregulowania [31]. W świetle owego celu mogą istnieć wątpliwości co do tego, czy wypłata dywidend na rzecz spółek krajowych i spółek niebędących rezydentami dla celów podatkowych dotyczy porównywalnej sytuacji. Celem spornego środka jest bowiem zapobieżenie obchodzenia podatku pobieranego u źródła przez podmioty z państw trzecich poprzez tworzenie spółek pośrednich na terytorium Unii i wykorzystanie różnic występujących w porządkach prawnych państw członkowskich. Dywidendy wypłacane na rzecz spółek krajowych są jednak nadal objęte tym samym porządkiem prawnym.

51. Jednakże w wypadku wypłat dywidend dla Trybunału decydującym kryterium jest wykonywanie władztwa podatkowego [32]. Stosując to kryterium, można bez przeszkód przyjąć obiektywną porównywalność, gdyż Francja obejmuje swoim władztwem podatkowym zarówno wypłatę dywidend na rzecz odbiorców krajowych, jak i na rzecz odbiorców niebędących rezydentami dla celów podatkowych.

b) W przedmiocie uzasadnienia

52. Tak więc należy zbadać, czy ograniczenie swobody przedsiębiorczości przez art. 119b ust. 3 CGI jest uzasadnione nadrzędnym względem interesu ogólnego.

53. Francja wskazuje, że takim powodem jest przeciwdziałanie oszustwom podatkowym oraz obchodzeniu prawa podatkowego.

54. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem środek ograniczający może być uzasadniony wskazanymi względami, o ile dotyczy on konkretnie struktur o wyłącznie sztucznym charakterze, oderwanych od wszelkich realiów gospodarczych, skierowanych na uzyskanie korzyści podatkowych [33].

55. W niniejszej sprawie nie można jednakże już dostrzec, by francuski środek był skierowany konkretnie przeciwko takim strukturom. Formułując w art. 119b ust. 3 CGI żądanie przeprowadzenia dowodu na okoliczność, że zwolnienie z podatku pobieranego u źródła nie jest głównym celem lub jednym z głównych celów łańcucha udziałów kapitałowych, przepis ten nawiązuje w istotnym zakresie do dążenia do uzyskania korzyści podatkowej. To subiektywne kryterium jako takie nie jest jednak

29 Zobacz wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r., Denkavit Internationaal i Denkavit France, C-170/05, EU:C:2006:783, pkt 29.

30 Zobacz wyroki: z dnia 25 lutego 2010 r., X Holding, C-337/08, EU:C:2010:89, pkt 20; z dnia 6 września 2012 r., Philips Electronics, C-18/11, EU:C:2012:532, pkt 17; z dnia 17 lipca 2014 r., Nordea Bank, C-48/13, EU:C:2014:2087, pkt 23; z dnia 17 grudnia 2015 r., Timac Agro Deutschland, C-388/14, EU:C:2015:829, pkt 26.

31 Zobacz wyroki: z dnia 25 lutego 2010 r., X Holding, C-337/08, EU:C:2010:89, pkt 22; z dnia 21 lutego 2013 r., A, C-123/11, EU:C:2013:84, pkt 33; z dnia 12 czerwca 2014 r., SCA Group Holding i in., od C-39/13 do C-41/13, EU:C:2014:1758, pkt 28.

32 Zobacz wyroki: z dnia 14 grudnia 2006 r., Denkavit Internationaal i Denkavit France, C-170/05, EU:C:2006:783, pkt 34–36; z dnia 12 grudnia 2006 r., Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation, C-374/04, EU:C:2006:773, pkt 68.

33 Zobacz wyroki: z dnia 12 września 2006 r., Cadbury Schweppes i Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, pkt 55; z dnia 13 marca 2007 r., Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, C-524/04, EU:C:2007:161, pkt 74; z dnia 4 grudnia 2008 r., Jobra, C-330/07, EU:C:2008:685, pkt 35; z dnia 5 lipca 2012 r., SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, pkt 40.

wystarczające, aby przyjąć występowanie sztucznej struktury w rozumienia orzecznictwa Trybunału [34]. Przeciwnie, to z obiektywnych wskazówek powinno wynikać, że mimo formalnego spełnienia przesłanek do udzielenia zwolnienia z podatku cel swobody przedsiębiorczości nie zostanie osiągnięty [35].

56. Należy przyjąć, że taka sprzeczność z celem występuje, gdy z ogólnej oceny okoliczności wynika, że zwolnienie z podatku pobieranego u źródła nie prowadzi to powstania korzyści po stronie otrzymującej dywidendę spółki z innego państwa członkowskiego, lecz w rzeczywistości przysparza bezpośrednie korzyści podmiotom z państw trzecich. Swoboda przedsiębiorczości chroni bowiem a proiri wyłącznie podmioty z państw członkowskich [36].

57. Wskazówki dla takiej oceny może dostarczyć „substancja" spółki pośredniej. Należy przyjąć, że mamy do czynienia ze sztuczną konstrukcją, jeżeli spółka jest jedynie tworem fikcyjnym w rozumieniu spółki adresowej [37]. Nawet w wypadku fizycznego istnienia można przyjąć istnienie sztucznej konstrukcji w świetle finansowych i osobowych warunków ramowych. Decydujące znaczenie mają w tym kontekście na przykład rzeczywiste uprawnienia decyzyjne organów spółki, jej wyposażenie we własne środki finansowe lub też występowanie ryzyka gospodarczego.

58. W zakresie, w jakim nie uwzględni się tych elementów w ramach stosowania art. 119b ust. 3 CGI, przepis ten nie stanowi już zdatnego środka ku temu, aby w sposób konkretny podjąć działania przeciwko wyłącznie sztucznym strukturom, oderwanym od wszelkich realiów gospodarczych i skierowanych na uzyskanie korzyści podatkowych.

59. Jednakże w każdym razie sporne uregulowanie wykracza poza to, co jest konieczne do przeciwdziałania obejściu prawa podatkowego, przez to, że w konsekwencji obciąża spółki korzystające ze zwolnienia z podatku pobieranego u źródła ciężarem dowodu wykazywania braku nadużycia jedynie z tego powodu, że są bezpośrednio lub pośrednio kontrolowane przez podmioty niemające siedziby w Unii [38]. Zgodnie z orzecznictwem takie ogólne założenie, że dojdzie do obejścia przepisów podatkowych, nie może bowiem uzasadniać środka podatkowego o charakterze ograniczającym [39]. Jednakże art. 119b ust. 3 CGI prowadzi do odwrócenia ciężaru dowodu, nie nakładając na organy podatkowe obowiązku przedstawienia wystarczających poszlak wskazujących na obejście przepisów podatkowych [40].

4. Wniosek częściowy

60. Na pierwsze, trzecie i czwarte z pytań prejudycjalnych należy zatem odpowiedzieć, że art. 43 WE w związku z art. 48 WE stoi na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak art. 119b ust. 3 CGI, w zakresie, w jakim, dla celów udzielenia – zgodnie z art. 5 dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych – zwolnienia z podatku pobieranego u źródła, obciąża spółkę niebędącą rezydentem dla celów podatkowych, kontrolowaną bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty mające siedziby w państwach trzecich, obowiązkiem przeprowadzenia dowodu braku

34 Zobacz wyrok z dnia 12 września 2006 r., Cadbury Schweppes i Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, pkt 63.

35 Zobacz wyrok z dnia 12 września 2006 r., Cadbury Schweppes i Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, pkt 64.

36 Zobacz wyroki: z dnia 12 września 2006 r., Cadbury Schweppes i Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, pkt 53; z dnia 11 marca 2010 r., Attanasio Group, C-384/08, EU:C:2010:133, pkt 36; z dnia 23 lutego 2016 r., Komisja/Węgry, C-179/14, EU:C:2016:108, pkt 148.

37 Zobacz wyrok z dnia 12 września 2006 r., Cadbury Schweppes i Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, pkt 67, 68.

38 Zobacz pkt 27–30 powyżej.

39 Zobacz wyroki: z dnia 4 marca 2004 r., Komisja/Francja, C-334/02, EU:C:2004:129, pkt 27; z dnia 9 listopada 2006 r., Komisja/Belgia, C-433/04, EU:C:2006:702, pkt 35; z dnia 28 października 2010 r., Établissements Rimbaud, C-72/09, EU:C:2010:645, pkt 34; a także z dnia 5 lipca 2012 r., SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo.

40 Zobacz wyrok z dnia 5 lipca 2012 r., SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, pkt 55.

motywów podatkowych dla wyboru struktury łańcucha udziałów kapitałowych, a administracja nie jest zobowiązana do przedstawienia wystarczających poszlak wskazujących na okoliczność występowania sztucznej struktury, oderwanej od wszelkich realiów gospodarczych i skierowanej na uzyskanie korzyści podatkowych.

V – Wnioski

61. Mając na uwadze całokształt powyższych rozważań proponuję Trybunałowi udzielenie następujących odpowiedzi na pytania postawione przez Conseil d'État (radę stanu, Francja):

Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 90/435/EWG i art. 43 WE w związku z art. 48 WE stoją na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, zgodnie z którym w celu udzielenia zwolnienia z podatku pobieranego u źródła na podstawie art. 5 tej dyrektywy spółka niebędąca rezydentem dla celów podatkowych, kontrolowana bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty mające siedziby w państwach trzecich, jest obciążana obowiązkiem przeprowadzenia dowodu na okoliczność, że wybór struktury łańcucha udziałów kapitałowych nie był podyktowany względami podatkowymi, a administracja nie jest zobowiązana do przedstawienia wystarczających poszlak wskazujących na okoliczność występowania sztucznej struktury, oderwanej od wszelkich realiów gospodarczych i skierowanej na uzyskanie korzyści podatkowych.